

Analyse fatale woningbranden in 2022

© T.S.L. Hulpdienstfotografie

Tim Renders is zich bijzonder bewust van de preventie van woningbranden. Om de door het KCCE gepubliceerde cijfers aan te vullen¹, verzamelt hij alle gevallen van woningbranden die in de pers verschijnen. Dit zijn geen vergelijkbare statistieken met de KCCE-verslagen. Samen geven ze ons een, toegegeven, onvolledig beeld van de woningbranden in België. In zijn jaarlijks overzicht² deelt hij zijn cijfers van de overleden slachtoffers en zijn eigen bedenkingen over wat men zou kunnen verbeteren in ons land.

DE CIJFERS VAN 2022 IN BELGIË

In 2022 eisten woningbranden in België minstens 76 doden, waarvan 29 vrouwen en 45 mannen. Bij 2 doden is het geslacht mij onbekend.

40 stierven in Wallonië, 10 in Brussel en 26 in Vlaanderen. 50 slachtoffers overleden 's nachts of in de avond.

Het jongste slachtoffer was 6 jaar en het oudste slachtoffer 97 jaar. De gemiddelde leeftijd van de doden door woningbranden is bijna 64 jaar.

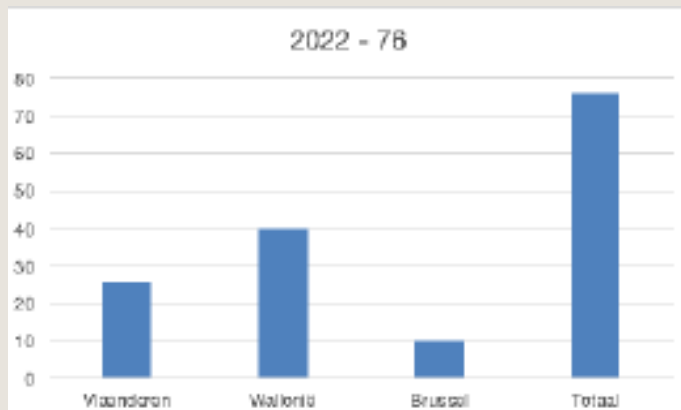
Van 9 slachtoffers is de exacte leeftijd mij niet bekend.

De 76 doden komen door een totaal van 67 fatale woningbranden, waarvan 32 in Wallonië, 9 in Brussel en 26 in Vlaanderen. 40 van de 67 fatale woningbranden vonden plaats in eengezinswoningen.

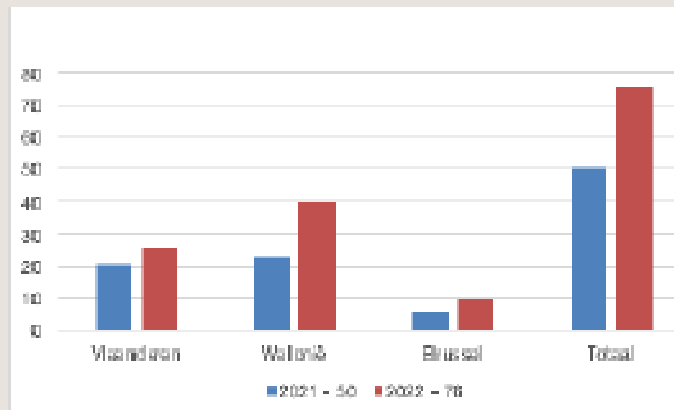
¹ Statistieken van de brandweerinterventies: <https://www.civieleveiligheid.be/nl/statistieken-van-de-brandweerinterventies>

² Zie Renders T., Analyse fatale woningbranden in 2021, in: Fire & Security Alert Magazine nr. 26, maart 2022, p. 53-59.

Tabel 1: Vergelijking Vlaanderen-Wallonië-Brussel 2022

Tabel 2: Vergelijking 2021-2022

Opmerking: december was een pikzwarte maand met 15 doden. Dit is bijna een verdubbeling van het gemiddeld aantal slachtoffers in die maanden sinds 2014. De energiecrisis gaat hier zeker een rol in gespeeld hebben. Maar opvallend is dat ook in juli 11 en in april 10 slachtoffers vielen. Voor beide maanden is dit ook een verdubbeling als ik kijk naar mijn cijfers.

VERGELIJKING MET DE CIJFERS VAN 2021 IN BELGIË

Tegenover 2021 is er een enorme stijging van het aantal doden door woningbranden in België. Toen vielen er minstens 50 doden door een totaal van 41 fatale woningbranden, waarvan 25 vrouwen en 24 mannen. Bij 1 dode is het geslacht mij onbekend. Er vielen 23 doden in Wallonië, 6 in Brussel en 21 in Vlaanderen.

Het jongste slachtoffer was toen ongeboren (7 maanden zwangerschap) en het oudste slachtoffer 92 jaar. De gemiddelde leeftijd van de doden door woningbranden lag op 49 jaar. Van 2 slachtoffers is de leeftijd mij niet

bekend. Bijna 61% van de fatale woningbranden vonden plaats in eengezinswoningen.

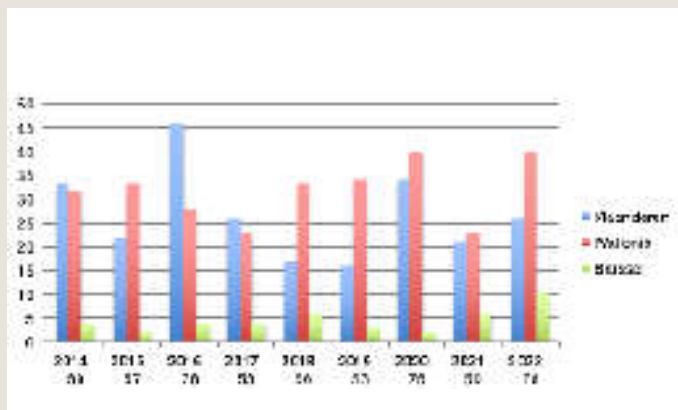
De stijging van het aantal fatale woningbranden is duidelijk in alle 3 gewesten. De stijging is het hoogste in Wallonië (van 23 naar 40 doden), gevolgd door Brussel (van 6 naar 10 doden). In Vlaanderen vielen er 5 doden meer.

VERGELIJKING 2014 T.E.M. 2022

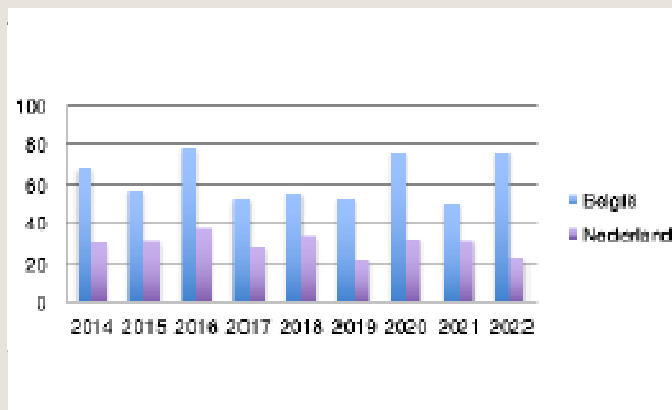
Als we kijken naar mijn cijfers van 2014 t.e.m. 2022 blijkt dat er jaarlijks gemiddeld 63 doden zijn. Er sterft dus gemiddeld om de 6 dagen iemand in België door een woningbrand. In Vlaanderen kwamen er de afgelopen 9 jaar jaarlijks gemiddeld bijna 27 mensen om, in Wallonië bijna 32 en in Brussel 4,5.

2016 was het verschrikkelijkste jaar met 78 doden waarvan 46 in Vlaanderen, 28 in Wallonië en 4 in Brussel en 2021 is het minst dramatische jaar voor België.

Tabel 3: Vergelijking per gewest 2019-2022

Tabel 4: Vergelijking België-Nederland 2019-2022

Als we kijken naar de grafiek van de provincies blijkt dat woningbranden de meeste slachtoffers eisen in Henegouwen, gevolgd door Luik en daarna Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. De minste slachtoffers vind je in Luxemburg gevolgd door Waals-Brabant en Limburg en daarna Namen. Deze conclusie houdt geen rekening met het inwonersaantal per provincie.

Gemiddeld komen 29 vrouwen en 45 mannen per jaar om. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 58 jaar. Als ik de leeftijd in 2 categorieën, nl. <65 en >65 jaar, is er de 2 eerste jaren en voor 2021 duidelijk een hoger aantal bij de 1ste categorie. Vanaf 2016 t.e.m. 2020 zie je ongeveer dezelfde verhouding tussen de leeftijdsgroepen, maar toch een licht overgewicht bij de categorie onder 65 jaar, uitgezonderd in 2017. 2022 telde dan weer meer slachtoffers boven de 65 jaar.

60% zijn gestorven tijdens de nacht of in de ochtend.

Over de maanden waarin de meeste slachtoffers vallen, kunnen geen conclusies getrokken worden. Er zijn in de 9 jaar dat ik de cijfers verzamel (enorme) verschillen te zien. Gemiddeld zijn de dodelijkste maanden januari en december en is september de maand waarin de minste slachtoffers vallen.

VERGELIJKING MET NEDERLAND

In Nederland (17,79 miljoen inwoners³ tegenover 11,58 miljoen in België⁴) eisten woningbranden in 2014 30 doden, in 2015 31 doden, in 2016 37 doden, in 2017 28 doden, in 2018 33 doden, in 2019 22 doden, in 2020 32 doden en in 2021 31 doden. Het cijfer voor 2022 staat voorlopig op 23 dodelijke slachtoffers.

Als we dus kijken naar de cijfers van 2014 t.e.m. 2021 blijkt dat gemiddeld om de 12 dagen iemand in Nederland sterft door een woningbrand.

³ Gegevens: Centraal Bureau Statistiek Nederland, oktober 2022

⁴ Gegevens: Statbel, het Belgisch statistiekbureau, 16 juni 2022

© STAMU Bruxelles - 05-07-2022

Voor de cijfers in Nederland maak ik gebruik van de jaarlijkse cijfers van het Nederlandse Instituut Publieke Veiligheid⁵.

verblijfplaats. Ik blijf na 9 jaar nog steeds hopen dat elke hulpverleningszone inzet op statistiek, brandonderzoek en sensibiliserende brandpreventie.

BELANG VAN STATISTIEK EN BRANDONDERZOEK

Aangezien er geen cijfers en statistieken van fatale woningbranden werden bijgehouden, ben ik hier zelf mee gestart in 2014⁶. Ik beschik dus niet over alle gegevens, maar het is een aanzet om gericht werk te maken van brandveiligheid. Je kan immers geen campagnes en sensibiliserende acties opstarten als je niet weet waar de branden gebeuren, hoe deze ontstaan en wie de slachtoffers zijn. Alle gekende gevallen van zelfdoding en moorden zijn uit de cijfers gehaald. Ik neem woningen, studio's, kamers, hotels en rustoorden op in mijn cijfers, de plaatsen dus die beschouwd kunnen worden als woon- of

HOE KUNNEN WE ZEER SNEL KOMEN TOT EEN DRASTISCHE DALING VAN HET AANTAL DODEN EN GEWONDEN DOOR BRAND?

Voldoende rookmelders en een afgesproken vluchtplan redden levens!

Woningbranden in België eisen dus enorm veel slachtoffers. De laatste jaren valt ook een toename van het aantal branden op. Naast het vermijden van brandrisico's in en om de woning, is het belangrijk dat geïnvesteerd wordt in voldoende rookmelders met een 10-jarige vaste batterij. Weinig mensen weten dat als er 's nachts brand uitbreekt

⁵ NIPV - Fatale woningbranden: <https://kerncijfers.nipv.nl/mosaic/kerncijfers-veiligheidsregio-s/fatale-woningbranden>

⁶ Sinds eind 2016 houdt de Directie Brandpreventie van de AD Veiligheid en Preventie (sinds 2020 Directie Civiele Veiligheid) gegevens bij over de dodelijke slachtoffers van woningbranden in België. Ze doen dit op basis van berichten die in de pers verschijnen over deze incidenten en die verzameld worden door AD Civiele Veiligheid. VZW Oscare gebruikte mijn cijfers t.e.m. 2021. Vanaf 2022 zorgt de vzw zelf voor hun cijfers.

je heel weinig kans hebt om tijdig wakker te worden. Als je slaapt, ruik je immers niets. De rook van een brand verspreidt zich zeer snel en is verstikkend.

Voldoende rookmelders en een afgesproken vluchtplan helpen om het aantal doden en gewonden door woningbranden te verminderen. Belangrijk is om alle risicoplaatsen te voorzien van een rookmelder, met uitzondering van locaties waar valse alarmen mogelijk zijn, zoals de keuken, de badkamer en plaatsen waar de temperatuur zakt tot 4 °C of stijgt tot 38 °C, bijvoorbeeld de kelder, de garage, de veranda en een onafgewerkte zolder. Op die plaatsen is uiteraard ook een risico op brand, dus moet een rookmelder in de nabijheid ervan geplaatst worden.

Eén rookmelder per verdieping is te weinig. Stel, je plaatst een rookmelder in de nachthal en er breekt brand uit in de slaapkamer van je kind. Het duurt dan tot de rook aan die rookmelder komt voor je verwittigd wordt. De rookmelder gaat te laat alarm geven. Op de kinderkamers en alle slaapkamers hoort dus een rookmelder. Als de brand snel gedetecteerd wordt, blijft deze beperkt en is een vluchtweg beschikbaar.

In een doorsnee gezinswoning zijn 6 tot 8 rookmelders nodig om te zorgen voor een snelle detectie. In elke woning zijn meerdere elektrische toestellen aanwezig, die een risico op brand inhouden. Denk hierbij aan de vaatwas, wasmachine en droogkast, maar ook het opladen van elektrische fietsen, laptops en smartphones houdt een risico in. Op deze plaatsen dient dus een rookmelder geplaatst te worden. In grotere woningen worden bij voorkeur gekoppelde rookmelders geplaatst, zodat het alarm op meerdere plaatsen hoorbaar is. Het alarm van de rookmelders dient steeds hoorbaar te zijn tot in de slaapkamer en tijdens de diepe slaap.

Naast het plaatsen van voldoende rookmelders, is het belangrijk om te kunnen terugvallen op een ge oefend vluchtplan. Dit zorgt ervoor dat iedereen de woning tijdig en veilig kan verlaten.

Wetgeving rookmelders

In Vlaanderen moet elke woning minstens 1 rookmelder per verdieping hebben.

In Brussel geldt alleen een verplichting voor huurwoningen en moet in elke kamer op de vluchtweg vanuit de slaapkamer naar buiten een rookmelder hangen.

In Wallonië moet per verdieping 1 rookmelder hangen maar als de verdieping groter is dan 80 m² dan moeten er 2 hangen. Vanaf 4 rookmelders dienen deze gekoppeld te zijn.

Is de wetgeving voldoende?

In de eerste plaats is het te betreuren dat er 3 verschillende wetgevingen zijn. Brand gedraagt zich niet anders omwille van een gewest- of taalgrens.

Wetgeving is een mooie zaak maar weet dat het aantal rookmelders in je woning afhankelijk is van het aantal risico's zoals eerder aangehaald.

Spijtig genoeg kan in Vlaanderen nog steeds gekozen worden voor rookmelders met een vervangbare batterij. Hierdoor is de kans groot dat de levensduur van de rookmelders maar 7 tot 8 jaar is. De kwaliteit van de optische cel is doorsnee gezien minder goed. Bijkomend is de kans enorm groot dat batterijen niet (tijdig) vervangen worden en de levensduur van de rookmelders overschreden wordt

© STAMU Bruxelles - 25.01.2023

zonder dat men het beseft. Door het kiezen van rookmelders met een niet-vervangbare batterij van 10 jaar kies je voor betere kwaliteit, meer veiligheid en omwille van het niet moeten vervangen van batterijen voor een betere koop die bovendien ook beter is voor het milieu.

Buiten dat er te weinig rookmelders moeten geïnstalleerd worden in Vlaanderen, loop je een enorm risico dat je de éne rookmelder per verdieping niet gaat horen in je diepe slaap. Het belang van gekoppelde rookmelders in een woning mag niet onderschat worden.

In Brussel is het jammer dat de wetgeving enkel van toepassing is in huurwoningen/-appartementen. Een eigenaar hoeft dus in zijn eigen woning of appartement geen rookmelders te plaatsen. Afhankelijk van de indeling van huurwoning of -appartement loop je ook de kans dat de rookmelder te late verwittiging geeft en in de slaapkamer hoeft geen rookmelder! Gelukkig komt het, doordat er de verplichting is dat de batterij meer dan 5 jaar moet zijn, in de praktijk op neer dat er gekozen wordt voor rookmelders met een 10-jarige batterij en dus voor een betere veiligheid.

In Wallonië werkt men met oppervlaktes. Ook hier loop je enorm veel kans dat het te weinig rookmelders zijn. Positief is dat men hier denkt aan het belang van gekoppelde rookmelders.

Ik hoop dat de overheid werk maakt van één uniforme wetgeving, aangepast aan de realiteit. De huidige situatie schept immers verwarring en draagt niet bij tot een brandveilig België.

⁷ Zie Fire & Security Alert Magazine nr. 23, juni 2021, p. 67.

CONCLUSIE

We scoren zeer slecht in België qua brandveiligheid in woningen. Ik blijf dit nu al heel wat jaren benadrukken: het is hoog tijd om hier verandering in te brengen. Ik hoop nog steeds op campagnes met impact maar ondertussen kunnen we zelf al heel wat doen. Brandveiligheid begint immers bij onszelf. Als iedereen zijn of haar eigen netwerk van familie, vrienden, burens, collega's, ... aanspreekt en sensibiliseert over brandveiligheid in de thuissituatie zouden we alleen in onze vrije tijd al miljoenen Belgen bereiken.

Laten we er dus samen voor zorgen dat 2023 een brandveilig jaar wordt.

Tim RENDERS

Instructeur brandveiligheid - brandpreventieadviseur

Auteur van 'Brandveiligheid Thuis'⁷

tim@timrenders.be

ANPI ADVIES

*Kies altijd voor een BOSEC gecertificeerde rookmelder - Het BOSEC keurmerk garandeert dat het apparaat voldoet aan de norm.
Lijst op www.bosec.be*